

CASTELL DE L'ALCALATÉN



L'accés a l'alcaçsaba i l'ermita

valencià

L'entrada original a l'alcaçsaba estaria al costat sud, al mateix lloc on s'ha instal·lat l'escala d'accés. Segurament tindria disposició en colze o zig-zag, per dificultar possibles intrusions. Una sèrie d'elements així ho confirmen: evidències de murs localitzats als peus del cingle, l'empenada rampa que puja per la lliça, restes d'una estructura transversal a aquesta (possible poterna o porta d'accés a la lliça), i la sagetera de la bestorre sud orientada cap a aquesta rampa, defensant la porta d'entrada a l'alcaçsaba, definida pel brancal i la polleguera que encara avui es conserven.

Al sud del castell es troba també l'ermita de Sant Salvador. La seua construcció va començar poc després de la conquesta cristiana de 1233. És de planta rectangular, amb tres trams i una volta sostinguda per dos arcs de mig punt. En l'absis, existeix una fornícula voltada per a la imatge del patró. La portada és d'estil romànic i presenta un arc de mig punt amb dovelles emmarcades per dues motlures i tres escalons. En 1634, a la portada se li va afegir un porxo amb dos arcs apuntats d'estil gòtic. Va patir desperfectes propis de l'abandó, quedant el

seu interior completament buit. En 1969 va ser reconstruïda, ampliant-se l'esplanada porticada cap als peus del temple.

En 1305 Joan Ximénez d'Urrea va concedir Carta de Població a l'Alcora, que ràpidament guanyà pes demogràfic i econòmic en detriment de la Pobla de l'Alcalatén, que patirà de manera molt dura les conseqüències d'una sèrie de negatius esdeveniments de la segona meitat del segle XIV: la pesta negra i altres epidèmies periòdiques, la Guerra de la Unió (1347-1348), la Guerra contra Castella (la Guerra dels dos Peres, 1356-1369). En aquest context, a principis del segle XV la Pobla de l'Alcalatén està pràcticament deshabitada i els seus escassos habitants sol·liciten al senyor, Pedro Ximénez d'Urrea, el repartiment del seu terme (i també de les càrregues impositives corresponents) entre els municipis de l'Alcora i Llucena. Petició que es materialitza amb la signatura d'una concòrdia en 1418 que comportava, a més del repartiment del territori, la destrucció de la fortalesa i del caseriu adjacent. Aquest és el principal motiu que explica com ha arribat el castell als nostres dies.



▲ Fotografia històrica del Castell i Sant Salvador. Data indeterminada. / Fotografia històrica del Castillo y San Salvador. Fecha indeterminada.

▲ Fotografia interior de l'absis de l'ermita de Sant Salvador / Fotografia interior del ábside de la ermita de San Salvador.

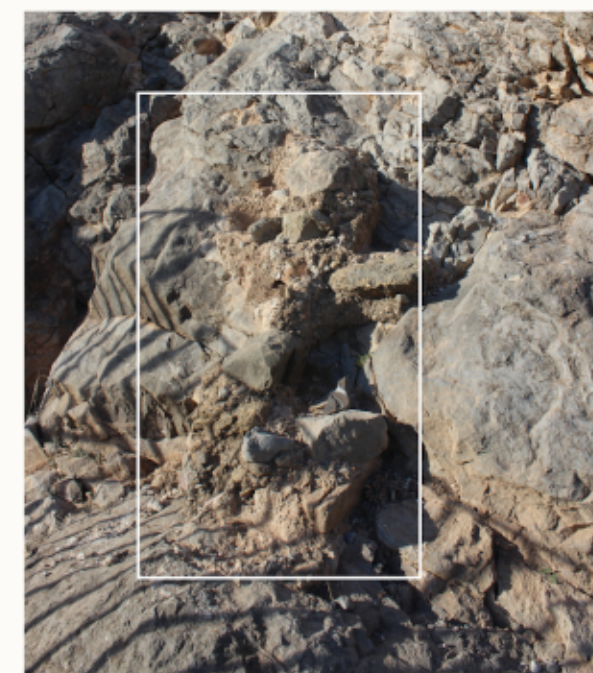


Rampa d'accés / Rampa de acceso



▲ Espitllera de la bestorre sud orientada cap a la rampa, per a defensa de l'accés a l'alcaçsaba / Espitllera de la bestorre sur orientada hacia la rampa, para defensa del acceso a la alcaçsaba

▼ Estructura localitzada a l'excavació arqueològica de 2021-2022, relacionada amb l'accés a l'alcaçsaba / Estructura localizada en la excavación arqueológica de 2021-2022, relacionada con el acceso a la alcaçsaba.



▲ Restes d'una possible poterna o porta d'accés a l'alcaçsaba / Restos de una posible poterna o puerta de acceso a la alcaçsaba

El acceso a la alcaçsaba y la ermita

castellano

La entrada original a la alcaçsaba se situaría en el lado sur, en el mismo lugar en el que se ha instalado la escalera de acceso. Seguramente tendría disposición en codo o zig-zag, para dificultar posibles intrusiones. Una serie de elementos así lo confirman: evidencias de muros localizados a los pies del risco, la empenada rampa que sube por la liza, restos de una estructura transversal a esta (posible poterna o puerta de acceso a la liza), y la saetera de la bestorre sur orientada hacia esta rampa, defendiendo la puerta de entrada a la alcaçsaba, definida por el umbral y el quicio que todavía hoy se conservan.

Al sur del castillo se encuentra también la ermita de San Salvador. Su construcción comenzó poco después de la conquista cristiana de 1233. Es de planta rectangular, con tres tramos y una bóveda sostenida por dos arcos de medio punto. En el ábside, existe una hornacina abovedada para la imagen del patrón. La portada es de estilo románico y presenta un arco de medio punto con dovelas emmarcadas por dos molduras y tres escalones. En 1634, a la portada se le añadió un porche con dos arcos apuntados de estilo gótico. Sufrió desperfectos propios del abandono,

quedando su interior completamente vacío. En 1969 fue reconstruida, ampliándose la explanada porticada hacia los pies del templo.

En 1305 Joan Ximénez de Urrea concedió Carta de Población a l'Alcora, que ràpidamente ganó peso demogràfic i econòmic en detriment de la Puebla de l'Alcalatén, que sufrirà de manera muy dura las consecuencias de una serie de negativos acontecimientos de la segunda mitad del siglo XIV: la peste negra y otras epidemias periódicas, la Guerra de la Unión (1347-1348), la Guerra contra Castilla (la Guerra de los dos Pedros, 1356-1369). En este contexto, a principios del siglo XV la Puebla de l'Alcalatén está pràcticamente deshabitada y sus escasos habitantes solicitan al señor, Pedro Ximénez de Urrea, el reparto de su término (y también de las cargas impositivas correspondientes) entre los municipios de l'Alcora y Llucena. Petición que se materializa con la firma de una concordia en 1418 que comportaba, además del reparto del territorio, la destrucción de la fortaleza y del caserío adyacente. Este es el principal motivo que explica cómo ha llegado el castillo hasta nuestros días.



◀ Carta Poble de l'Alcora (1305) / Carta Puebla de l'Alcora (1305)